

24 mei, 13.30 uur – 14.45 uur

Blok III: De grondslag voor een ICBR-standpunt (75 min.)

Inleiding: Presentatie van de samenvatting van de standpuntnota's van de Rijnsoeverstaten (15 min.): De heer Willi Gujer, ETHZ/Eawag, Zürich/Dübendorf (CH)

Discussie, uitwerken van en wijzen op gemeenschappelijke en tegengestelde standpunten als basis voor verdere werkzaamheden van de ICBR (60 min.)

24 mei, 14.45 uur: einde van de workshop

Organisatie

Deelnemers aan de workshop:

Belangstellenden uit het waterbeheer, de drinkwatervoorziening, de industrie, enz., circa 60 personen

Talen:

Drietellige workshop: Nederlands, Duits en Frans (er wordt simultaan getolkt)

Aanmelding:

Gelieve u voor 10 mei 2007 aan te melden bij de ICBR: anita.thome@iksr.de, tel. +49 261 9425210, fax +49 261 9425252.

Locatie van de workshop:

Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit (BMU),
Zaal 1.150
Robert-Schuman-Platz 3
53175 Bonn

Workshop
op 23 en 24 mei 2007

BMU, zaal 1.150 - Bonn

Microverontreinigingen afkomstig van het stedelijk waterbeheer

De ICBR op weg naar een strategie voor de
omgang met microverontreinigingen in de
wateren

Programma

Woensdag, 23 mei 2007

16.00 uur – 18.00 uur

Blok I: Inleiding in en overzicht van het onderwerp (120 min.)

Telkens 25 min. presentatie en 15 min. vragen en discussie

Resten van geneesmiddelen en andere microverontreinigingen – bronnen, emissieroutes en aanwezigheid in de Rijn: De heer Heinz-Jürgen Brauch, DVGW-Technologiezentrum Wasser (TZW), Karlsruhe (D)

Onder het begrip microverontreinigingen worden talloze synthetische organische stoffen begrepen die in het dagelijks leven worden gebruikt en bijv. met het afvalwater via de waterafvoer uit verstedelijkte gebieden in de wateren terechtkomen en daar in zeer lage concentraties (nanogram tot microgram per liter) worden vastgesteld. Bij deze stoffen gaat het bijv. om resten van gewas- en materiaalbeschermingsproducten, om consumptieproducten (cosmetica, schoonmaakmiddelen) en om resten van geneesmiddelen.

In deze presentatie wordt een overzicht gegeven van de stoffen die in de Rijn en zijn zijwateren worden aangetroffen. Tegelijkertijd worden de bronnen en de emissieroutes van deze stoffen aan de hand van enkele voorbeelden gekenschetst. Organische microverontreinigingen worden in de wateren op verschillende manieren afgebroken. Bij zeer goed wateroplosbare en persistente stoffen nemen de concentraties Rijnafwarts toe. Zulke stoffen vormen ook voor de drinkwaterbereiding een uitdaging, omdat zij eveneens in het grondwater worden aangetroffen.

Mogelijke ecotoxicologische evaluatiemethodes voor individuele stoffen en mengsels: De heer Thomas Knacker, ECT Oekotoxikologie GmbH, Flörsheim am Main (D)

Zeer lage concentraties van microverontreinigingen kunnen negatieve gevolgen hebben voor aquatische organismen. In deze presentatie worden verschillende voorbeelden van zulke negatieve effecten voorgesteld. Verder worden stoffen vermeld die deze effecten kunnen veroorzaken en die relevant zijn voor de Rijn of zijn stroomgebied. Bij bekende en aantoonbare microverontreinigingen kunnen afzonderlijke, afgeleide milieukwaliteitsnormen voor wateren worden vergeleken met gemeten concentraties in oppervlaktewateren. Voor humane geneesmiddelen die als sporelementen worden aangetroffen in oppervlaktewateren worden pro- en retrospectieve evaluatiemethodes voorgesteld. Effectgebaseerde milieukwaliteitsnormen kunnen ook worden toegepast op sediment in oppervlaktewateren. De ecotoxicologische beoordeling van oppervlaktewateren kan echter nauwelijks worden toegepast op wateren die bestemd zijn voor drinkwateronttrekking. In dit geval is niet zozeer het gevaar voor de menselijke gezondheid van belang, aangezien bij de mens geen effecten op korte termijn worden verwacht. Hier spelen veeleer het voorzorgsbeginsel, de reductie-eis en het imago van drinkwater een rol.

Er wordt gewezen op nieuwe methodes waarmee de ecotoxicologische effecten in watermonsters direct kunnen worden gemeten. Zulke methodes hebben het voordeel dat het totale effect van mengsels direct kan worden gemeten, d.w.z. ook de effecten van onbekende stoffen.

Mogelijke maatregelen ter reductie van de lozing van microverontreinigingen afkomstig van de waterafvoer uit verstedelijkte gebieden: De heer Thomas Ternes, Bundesanstalt für Gewässerkunde, Koblenz (D)

In deze presentatie wordt een waaier van maatregelen voorgesteld ter reductie van de lozing van resten van geneesmiddelen en andere microverontreinigingen op de wateren. De afzonderlijke methodes worden met elkaar vergeleken en, waar mogelijk, beoordeeld qua kosten, effectiviteit en haalbaarheid:

Verbodsbepalingen en gebruiksbeperkingen hebben een directe invloed op de productie en het in omloop brengen van stoffen en worden geregeld in de wet- en regelgeving inzake chemicaliën. Het labelen van producten die ecotoxicologische probleemstoffen bevatten (bijv. ecolabel voor geneesmiddelen), stofheffingen en andere fiscale stimuli zijn minder drastische mogelijkheden om de bronnen van microverontreinigingen direct te beïnvloeden.

Door optimalisatie van de centrale afvalwaterzuivering kan echter op middellange termijn een groot aantal stoffen worden verwijderd uit het afvalwater d.m.v. geschikte technische methodes. Uitbreiding van de stedelijke centrale afvalwaterzuivering met deze technische methodes zou leiden tot een verhoging van de afvalwaterheffing met maximaal 10 %. Een decentrale afvalwaterbehandeling biedt ook bepaalde mogelijkheden, bijv. in ziekenhuizen of m.b.v. nieuwe systemen voor urinescheiding. Zulke mogelijkheden zijn onderwerp van onderzoek en kunnen hoogstens op lange termijn in aanmerking worden genomen.

Lichte avondmaaltijd op uitnodiging van het BMU in de foyer

Donderdag, 24 mei 2007

9.00 uur – 12.30 uur (inclusief 30 min. pauze)

Blok II: Stand van zaken / activiteiten / concepten in de Rijnsoeverstaten

Zwitserland: Michael Schärer, Bundesamt für Umwelt (BAFU), Bern

Frankrijk: Claire Riou, Agence de l'eau Rhin-Meuse, Moulins-les Metz

Duitsland: Peter Fuhrmann, Ministerium für Umwelt und Verkehr, BW, Stuttgart

Luxemburg: Luc Zwank, Administration de la Gestion de l'Eau, Luxembourg

Nederland: Gerard Rijs, RIZA, Lelystad

Oostenrijk: Fritz Weiss, Lebensministerium, Wien

Telkens 20 min. presentatie en 10 min. vragen en discussie. In totaal: 180 min.

12.30 uur – 13.30 uur: Staande lunch (mogelijkheid tot eten in de kantine)